

Minevik ja tulevik

Henno Käo

Tulevik on see, mis tuleb,
minevik on läinud,
ega tulevikku ole
mitte keegi näinud.

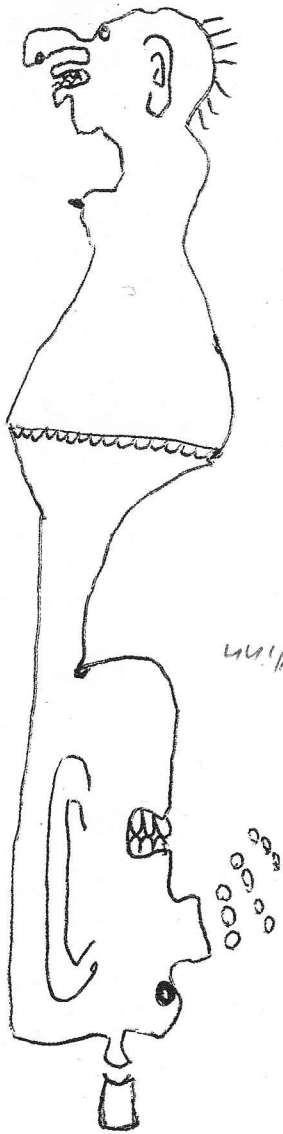
Minevik läks minema,
ei ütelnud head aega,
temal pole harilikult
viisakusteks aega.

Viisakus ei ole vist ka
tuleviku komme,
tere ütlemata kohal
on ta juba homme.

harilikult = tavaliselt
komme = traditsioon

3. Mille poolest on minevik ja tulevik sarnased?
4. Kas sina elad minevikus, olevikus või tulevikus?

Põhjenda.

Andres Ehin

Igavik vannitoas
(2010) valikoga
Varral, Tallinn

IGAVIK VANNITOAS

ma ei pääse kuidagi

peegli ette

sest juba kohutavalt kaua

ajab igavik mu vannitoas

habet

juba on kogu köetav pörand

ta hallide habemekarvadega

kaetud

ikka veel ei lasse ta mind

vannituppa

vaid saadab mu kaduviku käest

kõhni vett laenama

Elas kord koer, kel oli oma luuletaja. Või vastupidi. Nad sõid ühes ja samas pajas keedetud putru ja jagasid lõkkel küpsetatud jäneest; nad magasid ühel ja samal asemel, võib-olla nägid koguni üht ja sama und. Mõnikord häälitsetes koer läbi une; ehk pomises ta luuletusi või palveid. Mõnikord luges luuletaja üht-teist koerale ette. Aga päris täpselt nad teineteisest ikkagi aru ei saanud.

Kui luuletaja näitas koerale oma uusi luuletusi, silmitses koer kirjamärke tähepanelikult, aga ei avaldanud mitte mingisugust arvamust. Tõsi küll, mõnikord lehvitas ta saba, teinekord nuusutas korraks

LUULETAJA KOER

209

Doris Kareva: Sa pole ükski lood
Kinasus verb 2011

ja kõndis lihtsalt minema. Läks ja heitis pikali, ilma ühtki hinnangut või soovitusi andmata.

Luuletaja kurvastas selle üle vaikselt, eriti kuna tal polnud kedagi teist, kellele oma luuletusi näidata. Õieti ei sõandanudki ta seda teha, kuna need read olid süündinud nii salajasest sügavusest, et neid võõra pilgu alla anda tundus mitte üksnes ebamugav, vaid suisa süüdi. Ka tundus talle, et kui keegi peaks suhtuma tema luuletustesse üleolevalt või pilklikult, murraks see ta südame – õieti olidki need tekstid ju üksnes tema südamekõne, sisimas toimuva nähtavakssaamine. Mõnel uduhämäralt õhtul tundus talle, et neisse oli kätketud kogu kõiksuse saladus, mõnel kirkal keskpäevatunnil aga tajus ta neid naeruväärselt abitute katsetena sõnastada seda, millele sõnu õigupoolest ei leidu.

Ühel päeval istus luuletaja jälle kõrgel merekaldal, selg vastu männitüve, ja laskis pilgul üle maastiku uida. Ta ei väsinud imetlemast mere värvivärjundite küllust, vagusate lainete rullumist ja toonide mahedaid üleminekuid. Korraga langes ta pilk koerale, kes lamaski tema kõrval asendis, mis mee-

211

nutas täpselt hieroglüüfi: meri. Kui koer ohkas ja end pööras, käppi välja sirutades, märkas luuletaja üllatusega, et nüüd sarnanes ta taevast tähistava kirjapärgiga. Tohoh, mõtles luuletaja, võib-olla on ta kogu oma elu luuletanud ja tahtnud minuga oma sisesõnu jagada, mina aga olen need märkamata jätnud?

Luuletaja tundis end mõnevõrra süüdiolena ning asus asja kohe parandama. Ta jälgis nüüd koera hoopis teisest, võiks öelda kollegiaalsest vaatepunktist ja märkis üles kõik asendid, mis talle mõnd kirjapärgi meenutasid. Kui ta neid paberil vaatles, tundus, et seal peaks leiduma mingi loogika – ning ta asus innukalt kirjutama tekste, mis neis märkides sisalduva, esialgu veel mõnevõrra mõistatusliku sõnumi avaks.

Selline ühistöö liitis luuletaja ja koera veel rohkem ühte; võiks öelda, et nüüd tuksusid nende südamed lausa ühes rütmis. Seda mõistagi kujundlikult, sest nii nagu erines nende kehatemperatuur, nii ka puls; ometi tundus luuletajale, et mitte ainult tema ei mõista koera paremini kui enne; ka koer on hakanud temast üha sügavamalt aru saama.

Kui lehekülgi oli kogunenud juba paras peotäis, luges luuletaja kirjapandu üle ja pidi tunnistama, et tegelikult meeldisid talle koera luuletused märksa rohkem kui ta enda omad. Vähemasti ei äratanud nad temas vastuolulisi tundeid ega piinlikkust; vastupidi, nad kõnelesid väga lihtsate sõnadega elulistest asjadest – vabadusjoovastusest ja kiresööstust jänese jälil üle nõlvade kihutades, lõpmatuist lõhnadest, magusast puhkusest, nina sabal, nimetust igatsusest täiskuivalgel, piiritust armastusest ja truudusest. Ta muutis veel üht ja teist, silus ja kohendas, et sõnum selgemini päralt jõuaks – ja tundis siis, et aeg on oma prima sõbra eneseavaldused maailmale nähtavaks teha.

Järgmisel hommikul võttiski luuletaja esimest korda elus jalge alla tee lähimasse kirjastusse, koer truult kannul.

Toimetaja kergitas korraks kulmu neid nähes, heitis pilgu käsikirjale, mille luuletaja südame põksudes pidulikult ta lauale pani ja viipas siis sohva poole. Niipea kui luuletaja istet oli võtnud, hüppas tema kõrvale ka koer ning keris end võimalikult väikseks

tehes käpad enese alla. Luuletaja vaikis viisakalt. Tahtmata toimetajat lugemisel segada, ei juhtinud ta tähelepanu kirjamärgile, mida koera asend hetkel meenutas.

„Pole sugugi paha,“ tõstis toimetaja silmad. „Avaldamine võiks kõne alla tulla küll. Aga miks selline totakas pealkiri: „Koera laulud“?“

„Sellepärast,“ kostis luuletaja, kellele tundus nüüd, et ta süda taob otse kõrvulukustavalt, „et nende luuletuste autor on minu koer. Mina üksnes panin need kirja. Tõlkijana või nii.“ Selle peale tõusis koer soovival sfinksiasendisse, pea väärrikalt püsti.

Toimetaja näole ilmus krüptiline ilme, mida mõnigi oleks kergesti võinud tõlkida, mitte aga luuletaja, kes liikus inimeste hulgas harva ja oli kirjastuses üldse esimest korda. „Või nõnda, või nõnda...“ ümises ta ja trummeldas nõutult sõrmedega lauale. Vaadates kentsakat paari, kes pidulikult tema vastas istus ja vastust ootas, pahvatas ta aga korraga naerma. „Tohin ma teist pilti teha?“ küsis ta ja vastust õieti ära ootamata haaras sahtlist aparaadi. „Midagi

jaburamat pole ma pikka aega kuulnud, aga mi-nugipoolest; pole võimatu, et see müüb päris hästi.“

Ta kirjutas kiiresti ja hoogsalt midagi valmis blan-ketile ja lükkas selle siis luuletaja poole. „Pange siia oma allkiri ja kontakt, teatame, kui raamat on valmis.“

Kirjaastuse uksest väljudes tundus luuletajale valgus pimestavalt heledana. Ta pea käis ringi ja jalad nõtkusid; küllap pidi tegu olema päikesepistega.

„Nüüd oleme sinuga varjust välja tulnud,“ lausus ta lõõtsutavale koerale ja otsis pilguga mõnd pinki, ku-hu maha istuda.

Läheduses varikatusega kõrtsi nähes suundusid nad sinna ja luuletaja palus klaasi vett. Kõigepealt pak-kus ta koerale, siis jõi ise. Kõrtsimees, kes polnud veel jõudnud küsima hakata, kas koeralegi vett tuua, küsis imestusega, miks. „Sellepärast, et tema koon ei ulatu klaasipõhja,“ vastas luuletaja. „Ja ka sel-lepärast, et täna on tema suurpäev – tema raamat läks trükkki.“ Kõrtsimehe näole ilmus krüptiline ilme, mis ei erinenud palju toimetaja omast. Et luuletaja

hakkas juba aimama, millele see viitab, otsustas ta jutustada äsjasest kohtumisest.

Kõrtsmik raputas uskumatuses pead. „Poleks kunagi arvanud! See on nii karm toimetaja, et tema ees vä-risevad kõik autorid. Paljud on oma tagasilükatud käsikirju siinsamas meeleheites puruks rebinud ja ehk just tänu neile on mu veinikelder aeg-ajalt vaat et tilgatumaks joodud. Ja ta isegi ei nõudnud millegi ümberagemist?“ Luuletaja raputas pead.

„Seda tuleb küll tähistada,“ hüüatas kõrtsmik. „Mida tohin pakkuda?“ Luuletaja naeratas nukralt ja lausus:

„Tellimiseks mul raha pole; teiega kõnelda oli aga vä-ga värskendav.“ Kõrtsmik, kellele hakkas koitma hea võimalus, pakkus aga kiiresti välja: „Toit ja jook on mõlemale mõistagi maja poolt. Vastutasuks paluksin ainult, et igal laupäeva õhtul räägiksime sama loo ja loeksite oma imepäraselt andeka koera luuletusi külalistele ette. Kas see sobib?“ Luuletaja vaatas korraks koera poole ja vastas: „Oleme nõus.“

Nüüd laskusid nad kahekesi igal nädalalõpul mä-gikuläst alla linna, et kõrtsis tekste ette lugeda.

Kummaline küll, aga luuletaja koera kuulsus üha kasvav; varsti sõideti kaugemaliki kokku, et oma silmaga seda imelooma näha. Kui raamat lõpuks trükitist tuli, kogunes autogrammitahtjaist pikk vonklev saba; lehtedes ilmusid kriitikute üllatunud ülistused ja kumuneljajalgsest poeedist levis kaugele üle riigipiiride. Võiks arvata, et luuletaja hing hõiskas. Paraku olid asjalood otse vastupidi.

Koera silmad ütlesid talle, et koosolemise aeg pole enam pikk. Ja tõepoolest, kuidas luuletaja ka ei tõrkunud seda endale tunnistamast, kutsikamänge ei mänginud koer enam ammu ja ka liikumine näis talle mõnevõrra raskusi tekitavat. Nii kõndisid nad kahekesi vahemaid, mis enne läksid kui lennates, aasta-aastalt üha aeglasemalt – kuni ühel päeval heitis koer poolel teel linna maha ega tõusnud enam. Luuletaja võttis ta sülle ning aeglaselt, koera raskuse all vankudes, kandis ta koju tagasi. Sel ööl põles küünal hommikuni ja hetkekski ei lasknud sõber sõpra silmist. Hommikuhahetuses aga oli üks hing kehast märkamatult lahkunud ja teine ei teadnud, mida oma leinas teha. Peale selle, et kaevata haud kõrgele merekaldale männipuu alla ja surnukeha sinna sängitada.

Päevast päeva istus luuletaja nüüd üksi tühjal kaldal, pilk kauguses, või toimetas vaikides toas. Kõrtsmik aga pidi meeolehärmiga tõdema, et nüüd, kus luulelugemised olid lakanud, eksis külalisi üle tema läve sama harva kui ennegi. Aegamisi hakkas eluvus „Koera laulude“ ümber hajuma ja õige pea pidasid need, kes tekste veel peast mäletasid, neid juba rahvaluuleks. Küll aga võeti ikka sagedamini toimetajaga ühendust nende tõlkimise ja paljudes keeltes väljaandmise asjus.

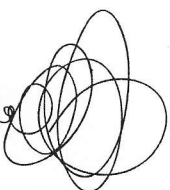
Et luuletaja enam üldse linnas ei käinud, otsustas toimetaja ise tema juurde sõita, et saada kinnitust mitmele uuele tõlkelepingule, mis kirjasusele tublit tulu tootasid. Uksele koputamisele keegi ei vastanud; linki vajutades selgus, et uks oli lahti. Luuletaja lämas kirjamärgi sarnases asendis oma asemel; selle avastamiseks polnud toimetajal küll pilku. Tema tähelepanu köitis hoopis korralikult kokku pandud käsikiri laual, pealkirjaks „Laulud koerale“. Kipakal toolil istet võttes lappas ta selle silmapilkselt läbi, jäi siis väga vaikseks ja ehk esimest korda elus pärast varast lapsepõlve veeres ta põsele pisar. Üllatunult ja endamisi õnne tänades, et oli toas üks – see

tähendab, koos luuletajaga, kes enam ei hinganud –, pühkis ta selle ära ja asus kohe asju korraldama.

Nii saigi luuletaja kõigi austusavalduste saatel maetud kõrgele kaldale kõvera männi alla, haul ei nimeega muud märki kui üksnes sfinksiasendis puhkav kivist koer vaatega üle mere – just nii, nagu soovis kogu „Laulud koerale“ viimane luuletus.

Kes aga kirjastuse lähedusse kõrtsi satub, võib seinal märgata naiivse pintsliga maalitud pilti kohalikust vaatamisväärsusest. Kõrtsmik annab meelsasti juhatust, kuidas leida tee vaikusepaika ning jutustab oma versiooni sellest, kuidas sündis harvaesinev ükssteisemõistmine. Kaht luulekogu saab sealt osta kirjastuse hinnaga.

VIIULILUGU

Flas kord viiulimeister, kes valmistas viiuleid viisil, nagu mängiks ülevaimat muusikat. Suurima hoolega valis ta õiget puud ja kuulatas keeli, tegi kindlaks kõla puhtuse ja viiuli vastupidavuse ning poogna sobivuse ja tundis eksimatult ära isegi selle erilise hänge, mis elab iga muusikariista sees ja annab temast sündivatele helidele ainukordsuse.

Meistri kogemus kasvas iga pilliga ja üha suurenes tema soov aina katsetades luua selline viiul, mille kõla inimese hänge sentiolematult puudutaks, seda puhastaks ja ülendaks. See pidi olema võlupill, mis kõik kuuljad terveks raviks igapäevatuhmusest, mis